

سرمقاله

ضرورت رسیدن ایران به شرایط قدرت لازم در سیاست خارجی

قدیر گلکاریان، مدرس روابط بین الملل Near East University

یکی از مقوله های مهم در مفهوم سیاست خارجی و به ویژه روابط بین الملل داشتن قدرت است. دولت های به قدرت رسیده در طول چهار دهه گذشته هر کدام بر اساس تعاریف استراتژیست های مورد وثوق نظام، شیوه ها و روند رو به جلو در کسب قدرت و یا حفظ موازنه قدرت در نظام سیاسی را مد نظر داشته اند که در مقطعی حساس متأسفانه نه تنها قدرت لازم و پیشینه را از دست داده ایم، که در برخی مواقع هم قدرت ما به چالش کشیده شده است. اما در شرایط کنونی - به هر دلیلی از عناوین- خوشبختانه با بازخوانی مجدد مفهوم قدرت در عرصه سیاست از سوی سیاسیون و کارآمدان عرصه امنیت و سیاست، کشور توانسته درک واقعی از این مقوله در تئوری روابط بین الملل داشته و به سرعت به سمت رفع تنش ها و دولت مردان همچنین با بسترسازی لازم سیاسی- امنیتی و حتی اقتصادی تلاش می کنند که کشورمان را به قدرت شایسته اش برسانند.

قبل از اینکه تحلیلی از سفرهای آقایان خزازی و عبداللهیان به منطقه و به ویژه همسایگان داشته باشم، مایل هستم مفهوم و معنی قدرت را در تئوری روابط بین الملل جهت آگاهی خوانندگان عزیز بیان کنم:

معنای قدرت، مفهوم ریشه ای است که برای تبیین همه موارد سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی نمی توان مقیاس واحد و مشخصی را بیان داشت، زیرا هر کدام به مثابه شرایط و خاستگاه های درون خیز و برون اثر شرایط متفاوت از مفهوم قدرت را برای کشورها پیش روی می گذارند. همچنین می توان گفت که دلیل اصلی مسائل و ماهیت متغیر قدرت، به قوانینی همچون قاعده بازی، محیط، زمینه، زمان، مکان و موضوع بستگی دارد. در این نوشتار به طور خلاصه به سه بعد قدرت اشاره خواهم کرد تا نسبت به تلاش دستگاه دیپلماسی کشور نگاهی بدون حب و بغض داشته باشیم. زیرا باید عمل خوب را مورد تقدیر قرار داد و از عمل نادرست و بی فایده باید انتقاد کرد. همان طور که صاحبان خرد سیاسی می دانند، افزایش تعداد سازمان های بین المللی، توسعه رسانه های جهانی و ظهور بازیگران جدید در دنیا ماهیت قدرت را در روابط بین الملل دگرگون کرده است. به همین دلیل معنای چیستی به بحث قدرت نرم و سخت در زمینه کسب و حفظ قدرت نیازمند به چند بعدی قدرت است. رویکردهای تقلیل گرایانه و تک بعدی به دلیل تبیین های سطحی و ساده مبتنی بر درک ناکافی از مفهوم، باعث کم عمقی تحلیل می شوند. از این رو متأسفانه شاهد هستیم که برخی از افراد جامعه هنوز نمی دانند که ایران به کدام سمت می رود و هنوز سایه ناامیدی را از خود دور نمی کنند و یا باور به آینده ای خوش ندارند.

برای درک کامل روابط بین الملل و تفسیرهای معنادار از رویدادهای جاری، ما باید ماهیت پیچیده قدرت را درک کنیم. انطور که مشخص است، سیاست ایران بر پایه تئوری واقع گرایانه (رئالیستی) است. در چنین حالتی رویکرد لازم به اهمیت قدرت را در روابط بین الملل می پذیرد و استدلال می کند که جنگ قدرت می تواند با روش های غیرجنگی و به ویژه اقتصادی انجام شود. روابط قدرت و ثبات در اندیشه رئالیسم بر پایه رویکرد قدرت محور در روابط بین الملل شناسایی می شود. غیر قابل انکار است که روابط بین الملل در یک محیط آنارشیک - یعنی مخالف با قدرت رهبریت سیاسی- انجام می شود. یعنی در فضایی که هیچ دولتی مقتدر یا مرجعی وجود ندارد که بتواند با وضع قوانین لازم از حقوق دولت ها و ملت ها حمایت کند؛ وضعیت موجود باعث می شود که هر کشوری از خود مراقبت کند و اقدامات احتیاطی خود را در مسائل امنیتی انجام می دهد. مطمئن ترین راه برای تضمین امنیت در چنین محیطی قوی بودن است. اما "قوی بودن" یا "تیز بودن" داشتن قدرت" که اغلب بر آن تاکید می شود به چه معناست؟ حال با این سوال به سه بعد لازم قدرت در روابط بین الملل می رسم:

بعد اول: در این بعد، نظام سیاسی به قدرت متمرکز دارد و روابط علت و معلولی رفتارهای مرتبط با یکدیگر را آشکار می کند. این وضعیت، رویکرد رفتاری یا رابطه ای نیز نامیده می شود. زیرا قدرت را از طریق روابط بین رفتارهای بازیگر توضیح می دهد. استیون لوکس چنین حالتی را بهره گیری امکانات و توانایی ها از طرف مقابل میدانند. روابط بین آذربایجان - ترکیه، روابط ارمنستان- ایران و یا رابطه بلاروس با روسیه را می توان از این مقوله مثال زد.

بعد دوم: در این چارچوب مطالعات قدرت، تلاش برای نشان دادن دیگر جنبه های دشوار قدرت و کاربردهای آن به منصفه ظهور می رسد. بعد سوم را پیتر باکراخ و مورتن بارتز تحت عنوان "دو چهره قدرت" تعریف نموده و وارد مفاهیم سیاسی در روابط بین الملل کرده اند. بر اساس این تعریف، نظام ها برای انجام روش های صریح مانند تأثیر مستقیم بر سایر بازیگران بر روشهایی تأکید می گذارند که مشارکت در فرآیندهای تصمیم گیری و هدایت تصمیمی مد نظر است. مانند تعیین دستور کار از طریق لابی گری و دور از چشم. در بعد دوم، اعمال قدرت غیرفعال یا به راحتی قابل مشاهده نیست و یا کسب قدرت از سوی یک یا چند کشور میانجی و یا لابی های موجود و اثرگذار در رقیب محقق می شود. در این شرایط بیشتر توازن قدرت طرفین مد نظر است و بهره گیری از امتیازاتی که منافع یک طرف را در مقطعی حساس تأمین می کند یا به آن مزیت می دهد. برای این تعریف هم می توان مثال های متنوعی از قبیل میانجی گری کشورها در میان دو رقیب و یا دو دشمن سیاسی مورد اشاره قرارداد. مانند عمان، چین، عراق و سایر کشورهای برای رفع تنش میان ایران و ایالات متحده، روسیه و اوکراین، ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس و امثال اینها میانجی گری می کنند. بعد سوم: در این مرحله مفهوم قدرت به صورت سه بعدی تعریف شده است. مهمترین عنصری که بعد سوم را تعریف می کند، شکل دادن قدرت نه تنها دستور کار، بلکه ترجیحات بازیگران در مقاطع متعددی است. در این بعد، قدرت یک مفهوم رفتاری یا رابطه ای بوده و همچنین به عنوان یک مفهوم سیستمی یا ساختاری تحت تأثیر فرآیندهای نهادی، ادراکی و یا سنتی در نظر گرفته می شود. از سوی دیگر، سوگیری های سیستمیک نه با پیامدهای مورد نظر و نه با انتخاب های آگاهانه، که بر اساس انتخاب های فردی خاص، فعال، باآفرینی و به طور مکرر تقویت می شوند. برخی از ویژگی های ناشی از ساختار سیستم، بازیگران را به سمتی سوق می دهد که به شیوه های خاصی عمل کرده و تصمیمات خاصی را اتخاذ کنند که می توان وقوع جنگ ها، اقدامات خرابکارانه علیه یکدیگر، اعمال تحریجهای مداخله در امور کشورهای، تبلیغات رسانه ای، تعضیف افتخارات ملی و اعتقادی یک جامعه و به ضعف کشاندن روحیه امیدواری جامعه مقابل را می توان مورد اشاره قرار داد. برای این منظور نیازی به مثال زدن نیست و همه با پوست و گوشت خود آن را تجربه کرده اند.

جالب است این را مورد اشاره قرار دهم که در نتیجه بعد سوم قدرت، نظریه پرداز و دانشمند علوم سیاسی بنام جرمنی بنام مفهومی به نام "قدرت پانوپتیک" را مطرح کرد که معنقد است، در بعد سوم قدرت به لحاظ ظرفیت به هم پیوسته می رسند و نظریه پردازان سیاسی همراه با بنام روش های کسب قدرت در بعد سوم را مورد انتقاد قرار می دهند. قدرت پانوپتیک در واقع شبیه رصد کردن زندانی و زندانیان است. برای مثال تصور کنیم که یک زندانی مدام در این فکر است که از سوی زندانبان رصد می شود ولی سعی در آزادی خود و یا به حداقل رساندن رساندن فشار و کنترل است. از سوی دیگر زندانبان هم تصور اینکه تمام مکانیزم ها را به درستی به کار برده و زندانی را رصد می کند، از برخی عملکرد آنها غافل است. بنابراین، هیچکدام از طرفین نمی توانند یک ابزار واحد را به عنوان تثبیت قدرت خود همیشه نشان دهند. قدرت، به طور کامل تحت کنترل هیچ بازیگری نیست. فرآیندهای کارآمد و ساختارهای موجود (همراهی مردم و یا کنترل رسانه های جمعی و یا محدود سازی اطلاعات و ...) از سوی دو طرف برای همیشه کارساز نیست و به نهایت ترجیحاً قدرت همدیگر را درک کرده و به بعد دوم روی می آورند.

خلاصه کلام اینکه، با توجه به تعاریف یاد شده، اکنون کشورمان به این نتیجه رسیده است که برای رسیدن به قدرت لازم و تثبیت توازن قوا در سطح بین المللی نیازمند مشارکت در فرآیندها و تحولات است. لذا با درک درستی از شرایط و شعور سیاسی، انتقاد و یا تحت تأثیر رسانه های بیگانه قرار گرفتن در اینکه ایران سرانجام سر تسلیم در برابر دشمنان خود فرود آورده و یا در مدالهای سیاسی عقب گرد کرده، دور از انصاف است. حضور مسئولان عالی رتبه سیاسی کشورمان در کشورهای حوزه خلیج فارس و سفر به کشورهای منطقه ای و آشتی با کشورهای مسلمان عرب و حتی ادامه مذاکرات میان باقری کنی با انریکه مورا در دوچه نه تنها ضعف نیست، بلکه شناخت واقعیات مفهوم کسب قدرت و بقای موجودیت ایران قدرتمند در منطقه و حتی سطح بین المللی است. ایران امروزان نیازمند اختراعات و نیل به جایگاهی است که شایستگی آن را دارد. لذا باید به هر تلاشی برای دستمیزاد گرفت.

رهبر انقلاب اسلامی در پیامی به نشست مشترک وزارت اطلاعات و سازمان

اطلاعات سپاه تاکید کردند: امروز اگر چه در راس این دو دستگاه تفاهم جدی وجود

حضرت آیت الله خامنه ای: همکاری و تفاهم وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه در همه سطوح پیاده شود

دارد، اما مجاهدت واقعی این است که همکاری و تفاهم در همه سطوح پیاده شود.

به گزارش ایسنا، متن پیام حضرت آیت الله خامنه ای به شرح زیر است:

«مسئله اطلاعات یکی از مسائل مهم کشور است و یکی از ضعف های ما در ارتباط با دستگاه های اطلاعاتی، عدم تفاهم بین این مجموعه هاست.

اگر آقایان می خواهند در راه خدا مجاهدت کنند، جهاد آن ها این است که این تفاهم در

همه ی رده ها پیاده بشود. امروز اگر چه در راس این دو دستگاه تفاهم به طور جدی وجود دارد، اما مجاهدت واقعی این است که این همکاری و تفاهم را در همه ی سطوح پیاده کنند.»

نشست مشترک وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه در راستای اجرای این منویات رهبر معظم انقلاب و هم افزایی و هم گویی بین دو نهاد انقلابی در مقابله با توطئه های دشمنان انقلاب اسلامی، ۲۵ خرداد ماه ۱۴۰۲ با قرارت پیام حضرت آیت الله خامنه ای، در مشهد مقدس برگزار شد.

وزیر خارجه خبر داد؛ خبرهای خوبی درباره همکاری های اقتصادی و تجاری برای مردم داریم

کشورها مانند کویت و امارات وجود دارد که اتفاق نظر داشتیم باید به سرعت از طریق تشکیل کمیسیون کنسولی این مشکلات حل و فصل شود و از ظرفیت ایرانیان در راستای توسعه همکاری های اقتصادی بین دو کشور استفاده لازم را کرده باشیم. وی خاطرنشان کرد: در خصوص همکاری های منطقه ای بین کشورهای حاشیه شمالی و جنوبی خلیج فارس طرح تشکیل مجمع گفتگو و همکاری های منطقه ای عنوان شد و مورد استقبال چهار کشوری که به آن سفر کردیم قرار گرفت.

رئیس دستگاه دیپلماسی با اشاره به اینکه ما در شهر بومراه سال جاری به ابتکار دبیرکل سازمان ملل اولین نشست وزرای خارجه همسایه هشت کشور یعنی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس به علاوه جمهوری اسلامی ایران و عراق برگزار می شود تصریح کرد: ما با این چهار کشور اتفاق نظر داشتیم که ابتکار دبیرکل سازمان ملل را به فال نیک بگیریم و نسبت به برگزاری نشست سران هشت کشور حاشیه شمالی و جنوبی دریای خزر در یکی از پایتختها اقدام کنیم.

امیرعبدالهیان با تاکید بر اینکه در این سفر مساله دیپلماسی پارلمانی هم در دستور کارمان بود، گفت: از جمله موضوعاتی که در هر چهار کشور با مقامات عالی این کشورها مطرح کردیم مساله ایرانیان مقیم این کشورهاست چراکه برخی مشکلات در خصوص فعالیت ایرانیان در این

وزیر امور خارجه ایران در پایان سفر دوره ای به چهار کشور حاشیه خلیج فارس گفت: خبرهای خوبی در خصوص همکاری های اقتصادی و تجاری برای مردم داریم.

به گزارش خبرگزاری مهر، حسین امیرعبدالهیان که در روز پایانی سفر دوره ای خود به کشورهای حاشیه خلیج فارس در ابوظبی به سر می برد، در گفت و گو با خبرنگاران گفت: همکاری های ایران و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس فصل نوینی در روابط با منطقه ایجاد کرده است و ما در یکایک این کشورها موضوعات دو جانبه را در دستور کار خودمان قرار دادیم. وزیر امور خارجه افزود: ما در هر کدام از این کشورها در خصوص رفع موانع در خصوص همکاری های تجاری، اقتصادی، گردشگری، همکاری های علمی و فناوری و سایر موضوعات مورد علاقه دو طرف بحث و تبادل نظر کردیم و در عین حال پیگیری توافقات رؤسای ایران با قطر و عمان را در دستور کار دو سفر اول قرار داده بودیم.

جشن الحاق ژئوپارک ارس به شبکه جهانی ژئوپارک های یونسکو به روایت "عصر آزادی"

۴۰۰ میلیون سال با ارس ARAZ ile 400 milyon yıl 400 million years with ARAS

عصر آزادی / شهرام صادق زاده

در آخرین روز از خرداد ماه ۱۴۰۲ جشن بین المللی ژئوپارک ارس با حضور عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، سفیران و نمایندگان وزارت امور خارجه ۱۳ کشور خارجی، استانداران و مدیران دستگاه های مرتبط آذربایجان شرقی، نمایندگان مردم استان در مجلس، مسئولان کشوری، لشکری و استانی در منطقه آزاد ارس برگزار گردید.

به مناسبت برگزاری این رویداد جهانی که توسط بیش از ۵۰ خبرنگار و عکاس داخلی و خارجی پوشش داده شد، ضمن ارائه گواهی بین المللی ثبت ژئوسایت های آن به مدیرعامل

منطقه آزاد ارس، از تمبر مربوط به این جشن نیز رونمایی به عمل آمد تا برای ثبت در اذهان آیندگان به یادگار بماند.

جشن ثبت جهانی ژئوپارک ارس به عنوان یک رویداد بزرگ بین المللی شمالغرب ایران، زمینه ساز آشنایی سفرا و کارداران اقتصادی کشورها با این منطقه پر جاذبه است زیرا به طور حتم، چرخش گردشگران خارجی در آذربایجان شرقی را مورد هدف قرار می دهد که به طور حتم به نفع همه آذربایجانی هااست...

طریق پدیده های زمین شناسی، کره زمین را بهتر بشناسیم لذا با ثبت جهانی ژئوپارک ارس مشخص شد که این منطقه آزاد دوستدار محیط زیست است و امیدوارم کل کشور به سمتی حرکت کند که قدر داشته ایمان را بدانیم.

وی توجه به توسعه همه جانبه را دیگر عامل موفقیت در منطقه آزاد ارس دانست و گفت: امروز شعار دنیا نیز توسعه همه جانبه شده است و بر همین مبنا اگر در حرکت در مسیر توسعه توازن وجود نداشته باشد، باید متحمل خسارت شد که بزرگ ترین این خسارت ها زبان زیست محیطی خواهد بود.

■ ظرفیت گردشگری کشور ما نیازمند تقویت سرمایه گذاری است
معاون وزیر میراث فرهنگی و گردشگری یادآور شد: آذربایجان شرقی سرآمد سرمایه گذاری است که در حال حاضر ۱۴۳ پروژه سرمایه گذاری در حال احداث با حجم ۱۳۵ هزار میلیارد تومان را دارد؛ از این رو سرمایه گذاران خارجی و داخلی باید با خیال راحت از ظرفیت سرمایه گذاری این منطقه استفاده نمایند.

■ بیش از ۱۰۰ هزار گردشگر خارجی به این استان سفر کرده اند
استاندار آذربایجان شرقی نیز با اشاره به بازار بزرگ تبریز، وجود مساجد تاریخی، مجموعه کلیساهای آذربایجان، کندوان، دره های تاریخی و بخشی از این سرزمین با ۱۸۰۰ اثر ثبت شده، اقلیم بکر، ویژگی مهم جنگل ارسباران با ۱۲۰ هزار هکتار و ۳۰۰ گونه در آن گفت: همه اینها ظرفیت های ناگفته ای هستند که هر کدام می توانند حوزه گردشگری را گسترش دهد.

عابدین خرم با بیان اینکه سه محور برای توسعه گردشگری وجود دارد توضیح داد: محور گردشگری شمال استان، محور مرکز استان به عنوان تبریز و جاده ابریشم و محور گردشگری جنوب استان به عنوان محور دامنه های سهن مدنظر است.

محصولات صنعتی و کشاورزی ارس به ۲۷ کشور صادر می شود

هستیم که از گردشگری خرید در منطقه آزاد ارس به سمت بوم گردی، زمین گردی و ژئوتوریسم حرکت نماییم؛ موضوعی که در منطقه آزاد و ژئوپارک قسم نیز اتفاق افتاده است.

مجید کیانی با بیان اینکه سبب توسعه اقتصادی ارس متنوع است افزود: ارس، قطب گلخانه های هیدروپونیک خاورمیانه بوده و محصولات صنعتی و کشاورزی آن به ۲۷ کشور صادر می شود. وی با اعلام اینکه ارس در حوزه گردشگری، مهم ترین مقصد گردشگری شمالغرب کشور بوده و در نوروز امسال نیز بیشترین گردشگر را در ایام نوروز داشته است اضافه کرد: زیرساخت های تفریحی مختلفی نیز طی سال های اخیر در این منطقه ایجاد شده که هر یک دلیلی برای جذب گردشگران بوده است. کیانی تأکید کرد: دنبال توسعه زیرساخت ها در حوزه راه و شبکه بهداشت بوده و رویکرد دوم ما تکمیل زنجیره خدمات است زیرا توسعه ظرفیت های اقامتی در ارس در حال انجام است و امروز از مراکز اقامتی بهره برداری می شود.

مدیرعامل منطقه آزاد ارس با تأکید بر اینکه عوامل موثر صادراتی و تولیدی ارس موثر در توسعه خوشه صنعتی است گفت: البته منطقه آزاد ارس در حوزه ترانزیت نیز از قدیم به علت قرارگیری در جاده ابریشم از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است.

جهانی شدن ارس نتیجه همدلی مردم و سرمایه گذاران است

نماینده مردم مرند و جلفا در مجلس گفت: ثبت ژئوپارک ارس در شبکه جهانی ژئوپارک های یونسکو به دنبال آن مطرح شدن نام این منطقه در سطح دنیا در نتیجه همدلی مردم و سرمایه گذاران حاصل شده است.

مصومه پاشایی بهرام افزود: از تک تک مردم جلفا، خداقربن، جاناتلو و قلی بیگلو قدرانی می کنیم که ارس را ارس کرده و زمینه آبادانی این منطقه را فراهم آوردند و سرمایه گذارانی که خشت روی خشت گذاشته و با زحماتش باعث رونق اقتصادی ارس شدند.

رئیس فراکسیون مناطق آزاد مجلس با بیان اینکه ژئوپارک ها هدایای خداوند هستند و گذشته کره زمین را برای ما به نمایش می گذارند تأکید کرد: ژئوپارک ها این امکان را ایجاد می کنند که از

وی یادآور شد: در دولت سیزدهم ۷۴ پروژه گردشگری با اعتبار ۳۲ هزار میلیارد تومان در سطح استان انجام گرفته و ۱۲۵ پروژه سرمایه گذاری با مبلغ ۲۵۰ هزار میلیارد در آذربایجان شرقی در حال انجام است.

استاندار آذربایجان شرقی اضافه کرد: در دو سال گذشته بیش از ۱۰۰ هزار گردشگر خارجی به این استان سفر کرده و آذربایجان شرقی جزو هفت استان اول میزبان گردشگران خارجی اخیر بوده است. وی تأکید کرد: اثر تاریخی استان در آستانه ثبت جهانی قرار دارند و امید است با توجه به ظرفیت نهفته توسعه استان و حرکت دولت و ثبت جهانی ژئوپارک ارس مقدمه توسعه روزافزون و بستر جدید از توسعه باشد.

ژئوپارک امکان مطالعه میراث بزرگ جهانی ارس را فراهم می سازد

دبیر شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با اشاره به اینکه از امروز معرفی ۴۰۰ میلیون سال اتفاقات گوناگون به ثبت رسیده در ژئوپارک ارس را آغاز می کنیم گفت: اطمینان داریم بازدید از این ژئوپارک امکان مطالعه تاریخ کره زمین و میراث بزرگ جهانی را برای مانده در ارس را فراهم می سازد.

حجت العی عبدالملکی، بسی بهره مانندان ایران از مواهب بیشمار قرار گرفته در اختیار کشور را ناشی از گسستگی سه عنصر ظرفیت های موجود، معرفی ظرفیت ها و بهره برداری از ظرفیت ها دانست و توضیح داد: در ایران و از جمله در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور ظرفیت های بسیار بلایی در حوزه های مختلف داریم ولی در بخش دوم که مربوط به معرفی این ظرفیت هاست قصور کرده ایم لذا این ظرفیت ها شناخته شده نیستند و طبیعتاً در بخش سوم، بهره برداری نیز صورت نخواهد گرفت.

مشاور رئیس جمهر به ناچیز بودن هزینه های تولید در ایران اشاره کرد و افزود: هزینه نیروی کار و اقامت در ایران تقریباً یک پنجم میانگین جهانی، هزینه انرژی تقریباً یک دهم میانگین جهانی و هزینه تأمین زمین و تأمین مواد اولیه که عمدتاً محصولات معدنی و کشاورزی است به مراتب کمتر از قیمت های جهانی می باشد.

عبدالملکی با اشاره به اینکه جمعیت ایران سالانه حدود ۵۰۰ میلیارد یورو مصرف دارند تأکید کرد: پس هر کس در ایران سرمایه گذاری کند به این بازار بسیار خوب دسترسی خواهد داشت و برایشان فرش قرمز پهن می کنیم.